

Till:
li.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:
li.transport.remissvar@regeringskansliet.se
stefan.zetterlind@regeringskansliet.se

2024-12-13

Lantmäteriets dnr: LM2024/055223

Mottagarens dnr: LI2024/01755

Yttrande över promemorian Statsbidrag till enskild väghållning

Lantmäteriets synpunkter på förslaget

Sammanfattning

Lantmäteriet tillstyrker förslaget men med vissa synpunkter avseende:

- Utformningen av förslagets 9 § avseende tidpunkten för hur länge ett område "omfattas av exploateringsavtal" vilket uppfattas som oklart.
- Att vägbidrag kan lämnas även till icke formellt bildade sammanslutningar enligt 8 § vilket kan skapa oklarheter kring det formella väghållaransvaret.
- Effekterna av förslagets 15 § som innefattar kostnader för förrättning vilka i praktiken kan komma att bli mycket svåra att erhålla.
- Övergångsbestämmelsernas femte punkt som leder till att det saknas incitament för att återföra det praktiska väghållaransvaret från kommun till samfällighets-/vägförening.

7.3.2 Vägar som även är av allmänt intresse

EN VÄG SOM LIGGER INOM ETT OMRÅDE MED DETALJPLAN DÄR KOMMUNEN ANSVARAR FÖR ALLMÄNNA VÄGAR KAN OCKSÅ VARA AV ALLMÄNT INTRESSE

Av författningsförslagets 9 § framgår att vägbidrag inte ska kunna erhållas för en väg inom ett område som omfattas av ett exploateringsavtal eller som i huvudsak betjänar ett sådant område. Förslaget är lämpligt i sak, särskilt för själva anläggandet och möjligheten att få särskilt vägbidrag. Av promemorian framgår att bestämmelsen upphör att vara gällande så snart de anläggningar som omfattas av exploateringsavtalet är utförda. Lantmäteriet anser att det är lämpligt att det endast är fråga om väganläggningen och inte andra eventuella gemensamhetsanläggningar som ska vara utförda. Själva utformningen av författningsförslaget ger dock inte uttryck för något av detta utan pekar endast på att området omfattas av exploateringsavtal. Den formuleringen leder till en otydlighet kring när vägbidrag kan börja erhållas

och bör förtydligas. Vissa exploateringsavtal innehåller inte tydlig tidpunkt för avtalets upphörande och vissa villkor i exploateringsavtalet kan hålla ett exploateringsavtal gällande långt efter att vägen är utförd och driften lämnats över till en gemensamhetsanläggning och samfällighetsförening.

7.3.3 En ordnad väghållning

Redan enligt den nu gällande ordningen kan andra än formella sammanslutningar bildade genom förrättning erhålla vägbidrag. Detsamma föreslås att fortsätta att gälla vilket innebär att vägbidrag får lämnas även till väghållning som är ordnad enligt överenskommelse som godkänts av Trafikverkets region eller av fastighetsägaren ensam (8 §).

Staten har valt regleringen med att ordna anläggande och drift av enskilda vägar genom bildande av gemensamhetsanläggningar enligt anläggningslagen (SFS 1973:1149) och samfällighetsföreningar enligt lagen om förvaltning av samfälligheter (SFS 1973:1150). Dessa bildas efter ansökan genom beslut av lantmäterimyndighet. På så sätt är ansvaret för anläggande och drift tydliggjort och därmed även det juridiska väghållaransvaret. Det är också ett system som gör att föreningen kan kräva ut kostnader för vägunderhållet från fastighetsägarna vilket exempelvis en ekonomisk förening inte kan göra på samma sätt. Lantmäteriet ser en risk för att fastighetsägare tror att de har en ordnad form för väghållningen om en annan myndighet, här Trafikverket, anser att den är rätt ordnad då de kan få vägbidrag. Eftersom så inte är fallet och att ett bristande väghållaransvar kan leda till oväntade negativa juridiska konsekvenser för enskilda ställer Lantmäteriet sig tveksam till att den föreslagna ordningen är lämplig.

7.4 Förutsättningar för särskilt vägbidrag

BIDRAGSGRUNDANDE KOSTNAD FÖR SÄRSKILT VÄGBIDRAG

Av författningsförslagets 15 § framgår att som bidragsgrundande kostnad för byggande av väg (särskilt vägbidrag) avses bland annat kostnader för förrättning och inlösen- eller intrångsersättningar. Samtidigt är kostnader inte bidragsgrundande om de har uppkommit innan bidraget har beviljats om inte undantag medges i det enskilda fallet. Även om det idag är relativt ovanligt att en helt ny väg ska byggas (utan exploateringsavtal som är undantagna bidragsmöjlighet) så uppstår en problematik i att det saknas en förening som är behörig att ansöka om bidrag innan förrättningskostnader och kostnader för inlösen- eller intrång uppstår. Det innebär att antingen är paragrafens innehåll utan funktion eller så behöver undantag regelmässigt medges.

Värt att notera är även att Lantmäteriet endast i yttersta undantagsfall utfärdar så kallade servicefakturer, det vill säga en faktura till samfällighetsföreningen där betalningsansvaret ligger på de enskilda fastighetsägarna enligt förrättningsbeslut om kostnadsfördelning. Eftersom servicefakturer i stort sett aldrig ska utfärdas kommer alla förrättningskostnader att faktureras de enskilda fastighetsägarna för dennes andel. I

förlängningen innebär det att förrättningskostnader sannolikt aldrig kommer att kunna ersättas med stöd av 15 § eftersom det inte är föreningen utan en mängd olika fastighetsägare och fakturor som i så fall ska ligga till grund för bidraget vilket torde vara omöjligt i praktiken. Detta särskilt om Trafikverkets handläggning ska vara enkel och administreras effektivt.

Förslagets 15 § kan därför med fördel omarbetas för att uppnå önskat syfte med bestämmelsen.

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Promemorian lyfter problemet med att statsbidrag för enskild väghållning utbetalas till kommuner. Lantmäteriet ser det som positivt att statsbidraget efter en övergångstid inte längre ska kunna utbetalas till en kommun. Övergångsbestämmelsernas femte punkt ger emellertid inte uttryck för att det endast är under en övergångsperiod. Den föreslagna utformningen leder till att det saknas incitament att väcka till liv insomnade föreningar. Det finns behov av en mjuk omställning, med fördel väl planerad och kommunicerad av kommunerna till berörda invånare. Det är däremot olyckligt att förslaget inte innehåller någon form av bortre tidsgräns. Med anledning av det juridiska väghållaransvaret som en gemensamhetsanläggning och samfällighetsförening har är det olämpligt att indirekt sanktionera att dessa föreningar tillåts att fortsätta vara insomnade.

Beslutande

Lantmäteriets beslut i detta ärende har fattats av vikarierande generaldirektör Nils Svartz. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Catharina Hökby och jurist Sara Veidemann (den sistnämnda föredragande) medverkat.

För Lantmäteriet

Nils Svartz